

Doktor Klounidega lapsi rõõmustamas

Doktor Klounid on külastanud haigeid lapsi juba alates 2007. aasta juunist peaaegu igal nädalal Tallinna lastehaiglas ning vaid mõni aasta vähem ka TÜ kliinikumi lastekliinikus ning Maarjamõisa haigla lastekirurgia ja onkoloogia osakonnas.

Merilyn Merisalu
merilyn.merisalu@ut.ee

Kohtume MTÜ Clinic Clowns Eesti juhataja Romola Veskeriga Tartu lastekliiniku fuajees. TÜ-s ajaloo bakalaureust lõpetav naeratast heledajuukseline naine seletab pehmel häälel, kuidas tekkis mõte haiglaklounid Eestisse tuua.

«Mina hakkasin seda oma tütre pärast tegema,» seletab Romola ja jutustab, kuidas Belgias elades mängis toona üheksa-aastane Mirt

haigetele onulastele voodi serval klouni. Isa hommikumantel seljas, sukkepüksid patsideks peas ja ees punane nina, tõi ta väiksematele sugulastele naeru suule ja innustas vanemaid pakkuma rõõmu ka teistele haigetele lastele.

Meenutus katkeb, sest suured valgete raamidega klaasused lüüakse laiali ning meiega liituvad TÜ-s õppinud Ruslan Lainola ja Ly Lõhmus – lastele tuntud kui doktor Triibu ja doktor Knips. Õigemini on Ruslan pideval nimeotsingul ja seekord proovib

ta, kuidas sobiks sasipäisele ja suuresilmssele tegelasele nimeks Knips.

«Läheme teisele!» viipab naerusuine Triibu, Knips uurib aga vastutulevatelt haiglaõdedelt kurvalt, kas neid ikka oodatakse ja näha tahetakse. Muidugi oodatakse, kinnitavad õed, kes kloune nähes heameelest roosaks lähevad.

1,2,3 – KLOUNID!

Trepist üles jõudes veab Triibu Knipsi kättpidi puhketoa juurde ja küsib pead ukse vahelt sisse

pistes energiliselt, kas tohib ikka sisse tulla. Kuna Knips veel pelgab – tavaliselt toimetab ta Tallinna lastehaiglas – julgustab Triibu teda koos endaga sisse astuma. Igaks juhaks loeb ta kõlavalt ette: «Üks, kaks ja kolm!» ning klounid ongi esimeste laste juures, kelle naerukilkeid on isegi koridori kuulda.

Kuni nad lastega tegelevad ja ka vanemaid naerutavad, seletab Romola, et kõigil Doktor Klounidel on oma asi ajada. Tegu ei ole artistide, vaid vabatahtlikega, kes on võtnud südameasjaks muuta laste jaoks haiglateskkond rõõmsamaks.

«Monika on näiteks lasteaias õpetaja, Ruslan eripedagoog,» räägib Romola. Veel leiab teiste Doktor Klounide seas neid, kes muul ajal töötavad sotsiaaltöötajana, psühholoogi, massööri, näitleja või isegi lasersae montöörina. Haiglaklounide huumor põhineb energial ja mängulisusel ning tuleb pigem südamest kui peast.

Peale mänguuskuste peab haiglaklounidel olema hea intuitsioon, tundlikkus ja empaatiavõime. See töö ei ole emotsionaalselt lihtne, sest haiglas võib kogeda ka väga raskeid ja kaootilisi olukordi, mida tuleb delikaatselt käsitleda.

«Ka tuntud tegelased, nagu Pipi Pikksukk või Lotte võivad toredat tegevust pakkuda, aga minu arvates pakub klouni roll lastele kõige rohkem rõõmu,» usub Romola. Klounid pakuvad lastele lihtsalt rohkem võimalusi end välja elada ja saavad ka ise suurema mänguvõimaluse.

Aplausi saatel väljuvad Triibu ja Knips puhketoast ning asuvad valgete kitlite lehvides koridori tubadega lähemat tutvust tegema. «Kas siin on kedagi? Ei? Aga siin?» arutavad nad eri uksi paotades. Üht palatiust avades ahhetab Triibu üllatunult: «Oi! Siin on

lapsed!»

Selgub, et «lapsed» on neli teismeeas poissi – Romola tähendab kõrvalt, et tavaliselt on sellises vanuses noormehed kõige raskem publik. Suurtel poistel ei kõlba ju ometi klouni peale kohe naerma hakata, heal juhul nad ainult muigavad. Samas paistab nende silmadest välja, et ka nende jaoks muudab lõbus külastus päeva paremaks.

KNIPS LEIAB TURVAMEHE

Kui Triibu laste juurde marsib ja nendega tutvust tegema hakkab, jääb Knips tagasihoidlikult ukse juurde ootama. Eks ikka seepärast, et erasekretär Triibu austatud doktori korralikult sisse juhataks.

«Täna, siin ja praegu, esimest korda esineb teile kuulus... Kuulus...» alustab Triibu.

«Luuletaja,» kõhatab Knips.

«Kuulus luuletaja doktor...»

«Knips,» ütleb mees juba selgemalt.

«...doktor Knips!» kuulutab Triibu ja vaatab ootavalt ukse poole.

Knips astub ebalevalt mõned sammud akende poole. «Ma nüüd tulen siis? On kõik ikka korras? Mul peab olema kõik kontrolli all. Kas keegi aitaks mind äkki?» uurib ta poiste käest.

Sinises särgis Janno on nõus Knipsi turvameheks hakkama, kui selgub, et kuulus luuletaja kardab paaniliselt igasuguseid paugatusi, kärgatusi ja sähvatusi. Terve palat ja kõik voodialused on vaja läbi uurida, et oleks kindel, et kuskil ei varitse mingit ohtu.

Kui Janno kinnitab muiates, et kõik on tõepoolest korras, tutvustab doktor Knips oma uusimat luuletust, mis on õigupoolest laul. Triibu lööb triangliga algustaktid

ja Knips alustab sõrmi nipsutades rida «pip-pip-hohoo». Arglikult alustatud viisijupp muutub üsna ruttu kiireks ja võimsaks improvisatsiooniks kuni lõpeb äkilise «pabamm-iga».

Algul kõigutamatute nägudega noormehed itsitavad juba päris avalikult ning üks neist on doktor Knipsi esinemise ka mobiiltelefoniga videosse võtnud. Klounid uurivad, kas video sai ikka korralik ja kas mingi koht on vaja uuesti teha, aga kõik on etteastega rahul.

Edasi liikudes kohtame koridoris noort blondipäist haiglaõde, kes naerdes kloune tervitab ja rõõmustab, et pärast pikka karantiini, kui haigla oli külastajatele suletud, on neid taas näha.

Järgmine õde, keda kohtame, itsitab kloune nähes, et nende äkilise taasilmumise koos ajakirjaniku ja fotograafiga ehmatas esimese hooga terve haigla ära. Mööda koridore meid ringi juhatahes räägib ta, millises palatis mitu last on ja miks klounid praegu neid vaatama ei saa minna. Küll on keegi just operatsioonilt tulnud või siis narkoosi all. Triibu tervitab heleda häälega kõiki vastutulijaid ja lapsi, Knips kihistab naerda ja teeb nägusid. «Teate, minagi tahtsin lapsena haiglasse tööle minna, aga mind pandi hoopis balletikooli,» teatab ta ühel hetkel usalduslikult.

LAUL SÜNNIPÄEVALAPSELE

Neuroloogia osakonna puhketoas on nädalavahetuse eel vaid kolm last kloune ootamas. Tavaliselt olevat neid vähemalt kümme, aga suurem osa neist on nädalavahetuseks juba koju saadetud.

Taas on Triibu esimene, kes laste juurde marsib. Knipsi takistab seekord arglikkuse asemel pael, mis kuidagi temaga koos üle ukse tulla ei taha. «Miks sa nüüd tulla

ei taha? Paha pael! Mis sul viga on? Läheme sisse, ära kard!» üritab ta paela korrale kutsuda, kuid miski ei aita – sikutab kloun palju sikutab, pael on kangekaelselt otsapidi ukse taga peidus.

Alles siis kui Lisette ja Rain appi tulevad, õnnestub neil sõnakuulmatu pael tuppä tömmata. Knips vabandab seda kokku kerides ja taskusse pistes, et muidu on pael tubli ja tuleb alati temaga kaasa, ei tea, mis talle täna sisse on läinud.

Naeru lõkerdavate abistajate kõrval istub emme süles väike Kerli, kes haarab kohe Triibu tähelepanu. Kloun kükitab põrandale, teeb suuri silmi ja uurib, kuidas pisikesel tüdrukutirtsul läheb. Üsna pea saab selgeks ka see, et Lisettel oli eelmisel päeval sünnipäev ning seda peab loomulikult peale õnnesoovimise kuidagi tähistama!

«Kuna su nimi on Lisette, siis ma laulan laulu, mis on pühendatud Lisettele,» teatab Knips uhkelt ja asub häält puhtaks kõhima.

«Oota!» satub Triibu ärevusse, sest kuulus doktor vajab ometi väärilist sissejuhatuset. Tutvustus kõlab nii uhkelt, et väike Kerli hakkab heameelest plaksutama ja Triibu tähelepanu on doktor Knipsist nii eemal kui veel olla saab.

Pärast järjekordset kõhatust kiinduvad aga kõigi pilgud siiski Knipsile, kes hakkab ette kandma hoopis värsket luuletust Lisetest, kes ilmub kuue jalaga hobuse seljas oma sünnipäeva tähistama.

Kuna oli lubatud laul, tuleb ka selles suhtes midagi ette võtta. Triibul hakkab kummalisel kombel kõht väga selgelt mõirgama (täpselt sama häält teevad patareidega mänguloomad), nii et nüüd vajab ka tema kellegi abi. Sünnipäevalaps saab enda kätte uhke triangi ja peaesinejaks valitakse Rain. Koos Triibuga laulavad nad ette «Põdra maja», mis meelkitab pealtvaatajalt välja tormilise aplausi.

Knips on poisi laulust ja tantust ning väikese Kerli naerust nii võlutud, et teeb nägusid ja suisa keeldub toast lahkumast. Triibu otustab teda mullipuhujaga lepitada ja kui Knips suudab lastega võidu endale taskutesse piisavalt palju seebimulle koguda, on ta nõus liikuma järgmiste laste juurde.

Edasi tuleb minna Maarjamõisa haigla peahoonesse, Triibu ja Knipsi värvilised sokid ja lehvivad kitlid on hea märk, mille järgi õigest uksest sisse minna ja edasi liikuda. Kui välisriideid puhkeruumi paneme, uurib Triibu noorukeselt haiglaõelt, kas tal ka lapsi on.

Esimese hooga paneb selline küsimus neiu naerma, siis aga seletab ta, et haiglas on lapsi küll. Kui vanad ja kus täpselt, uurib Triibu, Knips sobitab aga vanemate ödedega tutvust ja räägib ka neile, kuidas tema ammune unistus oli saada haiglaõeks või äärmisel juhul arstiks, aga saatuse tahtel panid vanemad ta hoopis balletikooli ja nüüd on ta selle direktor.

Et klounide külastuspäev on eriline ka haiglatöötajatele, on igal sammul selgelt näha. Kõikjal, kus käime, löövad personali näod särama. Klounidele lehvitatakse juba kaugelt vastu ja hüütakse tervitusi. Knips on suures majas võtnud nõuks olla punktuaalne ja iga lapse juurde jõuda ning seda manitseb ta ka Triibut tegema.

LOATA KLOUNID EI KÄI

Suures liftis liitub meiega üks haiglatöötaja, kellelt Triibu esimese asjana uurib, kas tal ikka liftipilet on. On küll, kinnitab öde muiates, valge. Triibu haarab peast kinni ja annab talle igaks juhuks ka enda isiklikest varudest sinise soomekeelse pileti. Need õppevahendid said Doktor Klounid põhjanaabritelt kingituseks.

«Soomes saavad haiglaklounid raha nii riigilt, arstide ja ödede

ühenduselt kui ka haiglatelt. Neil on olemas igasuguseid vahendeid, näiteks lõbusad piletid, et alati oleks midagi olemas, millest juttu alustada ja mida laiali jagada,» seletab Romola.

Pärast paaris toas lastega kohtumist jõuame hematoloogია ja luuüdi transplantatsiooni osakonna usteni, mille ees tuleb kõigil külastajatel sinised kilesussid jalga panna. Klounid teevad sellest omalaadi võistluse, kes kiiremini ja korralikumalt sussid jalga saab. «Võistlejad kohtadele, valmis olla, LAKS!» teadustab Triibu, kui plaksutuste saatel väikesesse kastitaolisessa masinasse jalgu surume.

Kui sussid jalas ja käed pestud – käsi tuleb desinfitseerida iga kord enne ja pärast palatites käimist – jõuame ödede valve-laua juurde, kus taas kõigi näod naerule löövad ja kloune koguni kallistama tullakse.

Klounid uurivad huviga, mis ümberringi toimub. Mõnda palatisse ei tohi minna, sest lapsed puhkavad protseduuridest. Mõned lapsed ei tea, kes on Doktor Klounid ja kardavad süsti saada. Triibu ja Knips aga laulavad rahustuseks vaikset meloodilist lastelaulu ja liiguvad siis vaikselt edasi.

«Vastu tahtmist klounid ei käi,

kes neid näha ei taha, sellele ei tohi ennast peale suruda. Vahel ei taha keegi tükk aega ja ütlevad siis, et ah, tulge pealegi. Ja pärast on just nemad need, kes kõige rohkem naeravad,» jutustab Romola.

Kui klounid tulevad järjekordsest palatist välja, ei leia nad sõnu, kuidas patsienti kiita. «Suur poiss oli, aga kus alles itsitas, 16-aastane. Alguses häbenes, aga kui kiiresti muutus ja mis komplimente tegi!» ahhetavad mõlemad.

Onkoloogiaosakonnas ootab meid suur ja värviline mängutuba, kus on nukumajad, raamatutega kapid ja joonistamistarvetega laud, mille taga istub paar last. Üks neist on rohelisetriibulise pusaga seitsmeaastane Erik, kes meid juba majja jõudes koridoris piilumas käis.

TOREDAD IGAS KEELES

Kuni koridorist uudistab kloune inglise keelt kõnelevate noorte seltskond, püüab Triibu Knipsi tuppä meelitada. Suurest tähelepäanust on Knips taas veidi ehmunud ja vajab julgustamist. Erik hüppab kohe püsti ja uurib naerdes üle kõik lähimbruse nurgatagused ja ka lauaaluse. Isegi fotograafi kontrollib ta üle, et too midagi paha ei plaaniks. Kui poiss raporteerib

uhkelt, et ohtu tõepoolest ei ole, astub Knips lõpuks tuppä, lööb selja uhkelt sirgu ja pärast dramaatilist pausi tänab teda südamlilkult.

Nöör, mis eelmises majas kuidagi koostööd teha ei tahtnud, muutub järsku mikrofoniks ning Knipsist saab superstaar, kes esitab plaksutavale publikule järjest pöörasemaks mineva laulu «Besame mucho». Kui Knips on lõpetanud ja Erik naerust juba peaaegu luksib, tähendab ta kurvalt Triibule: «Sa ütlesid, et tuleb tõsine õhtu, aga siin üks naerab!». Selle peale nakatab naer ka teisi toasviibijaid ning ka ukse taga endiselt seisvad välismaalased plaksutavad, näod naerul.

Haiglaklounid saavad hakkama igasuguse publikuga, neist on võlutud nii lapsed ja nende vanemad kui ka haiglatöötajad. Ka keel ei ole takistuseks, sest näiteks palatis, kus on väike Nikita, esitavad klounid suupilli saatel venekeelse laulu ja vestavad nii poisi kui ka tema isaga veidi juttu.

Kui palatid lõpuks otsa saavad ja kõik lapsed on nähtud, on isegi minul kahju klounidest lahkuda. Kahju on sellestki, et Tartusse ei paista haiglakloune juurde tulevat – kuigi sel aastal osaleb uute klounide koolitusel ligi kümme inimest, on neist kõik teistest linnadest. ☹

